

KURUMSAL İLETİŞİM DİREKTÖRLÜĞÜ
Directorate of Corporate Communication

Dersin Adı: İş Sağlığı ve Güvenliği

Dr. Öğr. Üyesi Sinan UZUNDUMLU

Nelere değineceğiz?

- İş Hukukunun Temel Kavramları,
- İş Hukukunun Kapsamı,
- İş Sözleşmesi Kavramı ve Türleri,
- İş Sözleşmesinin Meydana Gelmesi,
- İş Sözleşmesinin Hükümleri,
- İş Sözleşmesinin Sona Ermesi,
- Çalışma Süreleri,
- Dinlenme ve Tatil Hakkı.

İş Hukukunun Temel Kavramları

1. *İşçinin korunması* - İş hukuku işçiyi koruma amacına dayanmaktadır.
2. *İşçi kişiliğinin tanınması* - İşverenin işçilere eşit işlem yapma zorunluluğu vardır.
3. *İşçilerin yönetime katılması* - İşçi, toplu iş sözleşmesi, iş kanunu uygulanması aracılığıyla dolaylı yönden yönetime katılır.
4. *Bireysel hukukun toplu hukuka dönüşmesi* - Bireysel hukukun toplu hukuka dönüşmesi sonucu tek başına işverene karşı ekonomik açıdan güçsüz olan işçilere sendikalarını kurarak işverenlerle toplu sözleşmeler yapma olanağı sağlamaktadır.

İş Hukukunun Kapsamı

- İşi veren ile işi yapan arasında bağımlı bir hukuki ilişki varsa bu, iş hukukunun kapsamına girer.
- İşçi, işverenin emir ve talimatlarına uymak zorunda olduğu için bağımlı bir ilişki vardır.
- İşçi, iş hukukunda korunması gereken taraftır. Devlet de burada işçiyi korur ve bu nedenle devletin buradaki konumu da iş hukukunun kapsamına dahildir.
- İşçilerin örgütlenerek kurdukları işçi sendikaları, işverenlerin örgütlenerek oluşturdukları işveren sendikaları, grev, lokavt gibi hususlar da iş hukukunun kapsamına girer.

İş Sözleşmesi Kavramı ve Türleri

- İş Kanunu'na göre, iş sözleşmesi bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir (İK m.8/1).

İş Sözleşmesi Türleri

İş sözleşmeleri belirli veya belirsiz süreli yapılıır. Bu sözleşmeler çalışma biçimleri bakımından tam süreli veya kısmî süreli yahut deneme süreli ya da diğer türde oluşturulabilir.

1. Sürekli ve süreksiz işlerdeki iş sözleşmeleri (İK m.11)

Nitelikleri bakımından **en çok otuz iş günü** süren işlere **süreksiz iş**, bundan fazla devam edenlere **sürekli iş** denir. Süreksiz işlerde, Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

İş Sözleşmesi Türleri

2. Belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesi (İK m.12)

İş Kanunu'na göre iş ilişkisinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı hallerde sözleşme belirsiz süreli sayılır. Belirli süreli iş sözleşmesi esaslı bir neden olmadıkça birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz.

3. Kısmî süreli ve tam süreli iş sözleşmesi (İK m.13)

İşçinin normal haftalık çalışma süresinin, tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan emsal işçiye göre önemli ölçüde daha az belirlenmesi durumunda sözleşme kısmî süreli iş sözleşmesidir.

İş Sözleşmesi Türleri

4. Çağrı üzerine çalışma ve uzaktan çalışma (İK m.14)

Yazılı sözleşme ile işçinin yapmayı üstlendiği işle ilgili olarak kendisine ihtiyaç duyulması halinde iş görme ediminin yerine getirileceğinin kararlaştırıldığı iş ilişkisi, çağrı üzerine çalışmaya dayalı kısmi süreli bir iş sözleşmesidir.

5. Deneme süreli iş sözleşmesi (İK m.15)

Taraflarca iş sözleşmesine bir deneme kaydı konulduğunda, bunun süresi en çok iki ay olabilir. Ancak deneme süresi toplu iş sözleşmeleriyle dört aya kadar uzatılabilir.

İş Sözleşmesi Türleri

6. *Takım sözleşmesi ile oluşturulan iş sözleşmeleri (İK m.16)*

Birden çok işçinin meydana getirdiği bir takımı temsilen bu işçilerden birinin, takım kılavuzu sıfatıyla işverenle yaptığı sözleşmeye takım sözleşmesi denir.

İş Sözleşmesinin Meydana gelmesi ve Hükümleri

- İş Kanunu'nun 2. Maddesine göre, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir. İş sözleşmesi, iş ilişkisini doğuran ve düzenleyen veya işçiye işverenin hizmetine girme yükümünü yükleyen bir anlaşma olarak nitelendirilir. İş ilişkisi iş sözleşmesinin yapılıp yürürlüğe girmesiyle başlar.
- Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılması zorunludur.
- Yazılı sözleşme yapılmayan hallerde işveren işçiye en geç iki ay içinde genel ve özel çalışma koşullarını, günlük ya da haftalık çalışma süresini, temel ücreti ve varsa ücret eklerini, ücret ödeme dönemini, süresi belirli ise sözleşmenin süresini, fesih halinde tarafların uymak zorunda oldukları hükümleri gösteren yazılı bir belge vermekle yükümlüdür.

İş Sözleşmesinin Sona Ermesi

İş sözleşmelerinin sona ermesinde sözleşmenin türüne göre ve tarafların iradesine göre farklılık vardır:

- Tarafların iradesine göre, her tür sözleşme iki tarafın ortak iradesiyle her zaman sona erdirilebilir.
- İşçinin ölmesi ile her tür sözleşme sona erer.
- Belirli süreli sözleşmeler süre tamamlanınca, kendiliğinden, sona erer.
- Belirli süreli sözleşmeler süre bitmeden tek yanlı irade ile sona erdirilemez.
- Sözleşme tek taraflı olarak sona erdirilecekse diğer tarafa önceden bildirilmelidir.

İş Sözleşmesinin Sona Ermesi

Bildirimli Fesih

Bildirim süresi işçinin iş yerindeki kıdemine İş Kanunu'nun 17. maddesinde asgari süreler olarak belirlenmiştir. Buna göre:

- İş altı aydan az sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,
- İş altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,
- İş birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,
- İş üç yıldan fazla sürmüştür işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra fesih gerçekleşir.

Çalışma Süreleri

- Çalışma süresi, işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süredir.
- İş Kanunu'na göre çalışma süresi haftada en çok 45 saattir, aksi kararlaştırılmadıkça bu süre işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır.
- Tarafların anlaşması ile haftalık normal çalışma süresi, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine, günde 11 saati aşmamak koşulu ile farklı şekilde dağıtılabilir.

Çalışma Süreleri

Gece Çalışmaları

- İş Kanunu'na göre çalışma hayatında “gece” en geç saat 20’de başlayarak en erken sabah 6’ya kadar geçen ve her halde en fazla 11 saat süren gün dönemidir.
- İşçilerin gece çalışmaları 7,5 saati geçemez ve gece fazla çalışma yaptırılamaz. İş Kanunu’na göre gece çalıştırılacak işçilerin işe başlamadan önce alınacak sağlık raporu ile belgelenir. Postası değiştirilecek işçi kesintisiz ve en az 11 saat dinlendirilmeden diğer postada çalıştırılmaz (m.69).
- 18 yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaktır.

Çalışma Süreleri

Telafi Çalışması

- Zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi veya benzer nedenlerle işyerinde normal çalışma sürelerinin altında çalışılması, işçinin talebiyle kendisine izin verilmesi hallerinde, işveren iki ay içinde çalışılmayan süreler için telafi çalışması yaptırabilir.
- Telafi çalışması, günlük en çok çalışma süresini aşmamak koşuluyla günde üç saatten fazla olamaz, yasal ve sözleşmeye dayalı tatil günlerinde telafi çalışması yaptırılamaz.

Dinlenme ve Tatil Hakkı

Ara Dinlenmesi

İş Kanunu günlük çalışma süresi içinde işçiye dinlenmesi ve yemek içmek gibi ihtiyaçlarını giderebilmesi için ara dinlenmesi verilmesini öngörmüştür.

Ara dinlenmesi süreleri günlük çalışma sürelerine bağlanmıştır.

- 4 saat veya daha kısa süreli işlerde 15 dakika,
- 4-7,5 saate kadar 30 dakika,
- 7,5 saatten fazla süreli işlerde 1 saat ara dinlenme verilir.

Bu dinlenme süreleri en az olup aralıksız verilir.

- İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde, işçilere tatil gününden önce 63 üncü maddeye göre belirlenen iş günlerinde çalışmış olmaları koşulu ile yedi günlük bir zaman dilimi içinde kesintisiz en az 24 saat dinlenme (hafta tatili) verilir. (İş Kanunu m.46/1)

Tatiller

1. Hafta Tatili

İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde, işçilere tatil gününden önce 63 üncü maddeye göre belirlenen iş günlerinde çalışmış olmaları koşulu ile yedi günlük bir zaman dilimi içinde kesintisiz en az 24 saat dinlenme (hafta tatili) verilir. (İK m.46/1)

2. Ulusal Bayram ve Genel Tatiller

İş Kanunu'na göre, Ulusal Bayram ve genel tatil günleri olarak kabul edilen günlerde işçilerin çalışmamaları halinde, bir iş karşılığı olmaksızın o güne ait ücretleri tam olarak, tatil yapmayarak çalışırlarsa, ayrıca çalışılan her gün için bir günlük ücreti ödenir. (İK m.47/1)

Tatiller

2. Ulusal Bayram ve Genel Tatiller

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'a göre **Ulusal Bayram 29 Ekim günüdür.** Bu bayram 28 Ekim günü saat 13.00' da başlar.

Genel tatil günleri ise;

- a) 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
- b) 19 Mayıs Atatürk' ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı
- c) 30 Ağustos Zafer Bayramı
- d) Ramazan Bayramı (Arefe günü saat 13:00' dan itibaren 3,5 gün)
- e) Kurban Bayramı (Arefe günü saat 13:00' dan itibaren 4,5 gün)
- f) Yılbaşı tatili (1 Ocak)

- Kaynaklar:
İş Kanunu
web tabanlı anonim görseller